

Lessons learned

Digitale IE-dag 'Van Rouwen naar Bouwen'

Tijdens de digitale IE-dag van 2020 werd gekeken naar de mogelijkheden voor erfgoedgemeenschappen in Corona-tijd. Hoe kon er, ondanks de beperkingen, toch gebouwd worden aan het immaterieel erfgoed? Hieronder de uitkomsten van de 'hackathons'.

Digitaal alternatief

São João Baptista Rotterdam vertelde over hun ervaringen met de digitale versie van São João van afgelopen juni. De livestreams brachten meer voordelen met zich mee dan ze voor mogelijk hadden gehouden. Zo hebben ze onder meer gewerkt met vloggers uit de eigen erfgoedgemeenschap wat een mooie manier was om jongeren bij de viering te betrekken. Door de digitalisering van hun evenement konden er ook deelnemers uit Kaapverdië aanwezig zijn. Zelfs een Kaapverdische minister was aanwezig! Ze hebben besloten de livestreams ook de komende jaren onderdeel te laten zijn van hun erfgoed.

Een digitale versie van het erfgoed kan meer voordelen hebben, hieronder enkele inzichten en tips die werden geformuleerd:

- Online is de drempel om deel te nemen kleiner doordat de deelnemers geen afstand hoeven te overbruggen. Het kan immers vanuit huis. Daardoor is het toegankelijker voor mensen ook van buiten de eigen gemeenschap, en wordt het erfgoed inclusiever.
- Bij een digitale versie is veel gemakkelijker internationaal samen te werken en de verbindingen te leggen waardoor er nieuwe mogelijkheden ontstaan.
- Door de digitale versie wordt het erfgoed, zoals dat nu beleefd wordt ook direct vastgelegd voor de toekomst.
- Digitalisering kan ook gecombineerd worden met samenkomen in kleine offline groepjes.
- Digitalisering zal niet het gevoel van beleving creëren zoals bijeenkomen dat doet, maar door de beoefenaars en/of inwoners te betrekken bij het samenstellen van een digitaal

programma kun je wel een gemeenschapsgevoel creëren.

Alternatieve invulling van het immaterieel erfgoed

Toen duidelijk werd dat het corso in 2020 niet kon doorgaan, stelde bloemencorso Beltrum een werkgroep aan om een alternatief te bedenken. De conclusie was: "Als het corso niet langs het publiek kan rijden, dan moet het publiek (in kleine groepjes) maar langs het corso rijden." In het buitengebied zijn vervolgens een tiental objecten gebouwd waar het publiek zowel per auto als per fiets langs kon rijden. Deze alternatieve invulling kende een aantal uitdagingen én positieve effecten:

- Doordat het publiek zich verplaatste langs de corsowagens, werd de periode dat het corso te zien is enorm opgerekt. Daarbij werden de route en de bloemobjecten verlicht, zodat publiek ook in de avond bezichtigen kon.
- Doordat het publiek zich verplaatste, kon de route niet worden afgezet. Hierdoor werd het lastig om entree te vragen. Daarom werd het publiek om een vrijwillige bijdrage gevraagd door middel van het versturen van een 'Tikkie'.
- Door de corona periode is de lokale horeca zwaar getroffen, terwijl deze een belangrijke rol speelt bij het leefbaar houden van het dorp. De horeca werd expliciet meegenomen in de route, zodat zij ook van het corso konden mee profiteren.

Tip: Door goed te kijken naar de kernwaarden van je erfgoed en je te realiseren dat je erfgoed zich altijd al heeft aangepast aan de omstandigheden wordt het makkelijker om naar alternatieven te zoeken.

“Corona is een zegening voor het behoud van ons immaterieel erfgoed” - ja of nee?

De reacties op deze stelling waren soms verassend. Zo is mede door Corona de trend van de stad naar de plattelandsregio's toegenomen. Voor erfgoedgemeenschappen betekent dit mogelijk een nieuwe doelgroep die bij het erfgoed betrokken kan worden, volgens sommigen 'een kans die gepakt moet worden'. Een greep uit hoe erfgoedgemeenschappen hebben kunnen 'omdenken':

- De kortebaandraverijen organiseerden als alternatief een fietsroute langs alle plaatsen waar onder normale omstandigheden een kortebaau verreden wordt. Door de fietsroute kon het kortebaau gevoel op een ander wijze toch in stand gehouden worden.
- Doordat iedere muzikant van een fanfare zijn eigen muziekkapartij afzonderlijk heeft opgenomen kon er door de verschillende opnames over elkaar te 'leggen' toch een concert gegeven worden.
- Het Klompenmuseum in Enter heeft tijdens de eerste lockdown een virtuele tour door het museum te laten bouwen. Hierbij hebben ze gebruik gemaakt van een subsidie van € 5000,- die het Kickstart Cultuurfonds hen toekende. Nu zijn ze weer open in het weekend met een tijdslot.
- Omdat door corona zijn publiekspresentaties handmatig klompen maken vervielen, nam een klompenmaker een baan aan om deze periode te kunnen overbruggen. Hierdoor heeft hij zich van een inkomen verzekerd en kan hij zodra het weer kan zijn ambacht oppakken.
- Een papierschepper heeft zijn hele bedrijf verplaatst. Dit was deels vanuit kostenoverwegingen, maar door de verhuizing is hij nu ook in de buurt van een aantal afnemers gevestigd met wie hij kan samen werken en projecten kan opstarten.
- Omdat een andere ambachtsman zijn hele markt heeft zien verdampen, is deze op zoek gegaan naar een mogelijkheid om zijn kennis en kunde binnen het onderwijs te delen, dit kan MBO, HBO of Universitair zijn. Op deze manier kan hij ondanks de sterk gekrompen markt zijn ambacht borgen.

Het Kenniscentrum is in samenwerking met de SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, bezig om een MBO 'zijinstroom-route' te gaan organiseren voor alle ambachtsmensen wier ambacht is bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel erfgoed.

Vrijwilligers aan je gebonden houden zonder evenementen

Het behouden van vrijwilligers kan tijdens corona een lastige aangelegenheid zijn. Belangrijk is om het contact dat er met de vrijwilligers is voort te zetten. Dit kan door middel van het versturen van een regelmatige nieuwsbrief of het opzetten van een digitale infrastructuur, zoals een facebook of whatsapp groep. Digitaal verbonden blijven is beter dan niets!

Contact houden met de vrijwilligers kan heel simpel én persoonlijk door iedereen regelmatig te bellen of te mailen, waardoor je echt contact houdt met elkaar. Als je een grote groep vrijwilligers hebt, kun je de gesprekken verdelen over de verschillende bestuursleden.

Stichting Velp voor Oranje heeft aan al haar vrijwilligers een brief gestuurd met daarin besloten een tegoedbon van de plaatselijke bakker waardoor alle vrijwilligers zich 'gezien' voelden. In overleg met de sponsors die reeds een donatie gegeven hadden is de bon gefinancierd. In ruil daarvoor heeft Velp voor Oranje de publiciteit opgezocht om de sponsors te bedanken voor hun bijzondere bijdrage.